

De wij-samenleving

Moraliteit, gemeenschapszin
en
plaatselijke politici

Gabriël van den Brink

21-2-2018

Oirschot

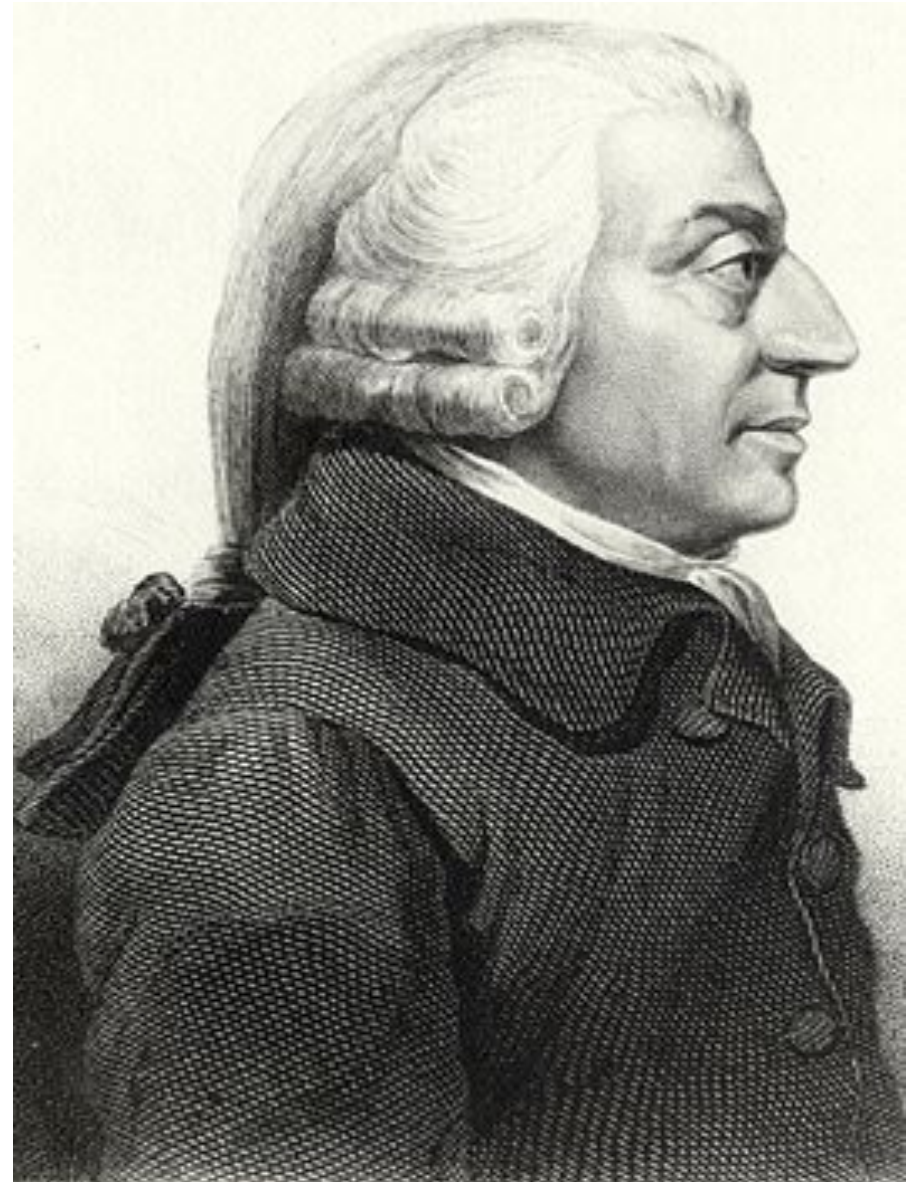
1

Over moraliteit
en
moderniteit

Adam Smith
(1723-1790)

The Wealth of
Nations (1776)

Theory of moral
sentiments (1759)

Theory of Moral Sentiments (1759)

Morele gevoelens volgens Adam Smith:

- Compassie met andere personen
- Vloeien uit onze verbeelding voort
- Onpartijdige toeschouwer als toets
- Gebonden aan specifieke situaties
- Niet in algemene regels omzetten

Kenmerken van de moderniteit

Drie fundamentele revoluties in Europa:

- Denken: scientific revolution 1700
- Politiek: democratische revolutie 1800
- Economie: industriële revolutie 1900
- Vernieuwingen die elkaar versterken
- Breuk met traditionele levenswijzen

Hedendaagse spanningen groot

Moraliteit versus moderne beginselen:

- Gevoelens vs rationele werkwijzen
- Individuele differentiatie vs gelijkheid
- Kleine groepen vs grootschaligheid
- Specifieke situatie vs algemene regel
- Lokale gehechtheid vs globalisering

2

Menselijke zorg:
een
korte genealogie

Wat alle culturen gemeen hebben

Zorg voor verwanten als 'natuurlijke' zaak:

- Dus ouders zorgen voor hun kinderen
- terwijl kinderen hun ouders verzorgen
- Vrouwen doen veel meer dan mannen
- Familie vangt zieken en gebrekkigen op
- Genetische verwantschap sterke band

Zorg als een christelijke opgave

Organisatie van zorg in Middeleeuwen:

- Klooster vangt gebrekkige en zieke op
- Steden zorgen voor hun eigen armen
- Tafels van de heilige Geest ontstaan
- Vreemde armen worden weggejaagd
- Woensel en Graft als voorbeelden

Zorg als een nationale opgave

Gestage opbouw van de verzorgingsstaat

- Eerste wetgeving door sociale kwestie
- Tot 1940 nog veel particulier initiatief
- Na 1945 sterk uitdijende overheidstaak
- Verstatelijking particuliere organisaties
- Eind jaren tachtig: Nederland is ziek

Zorg als een commerciële opgave

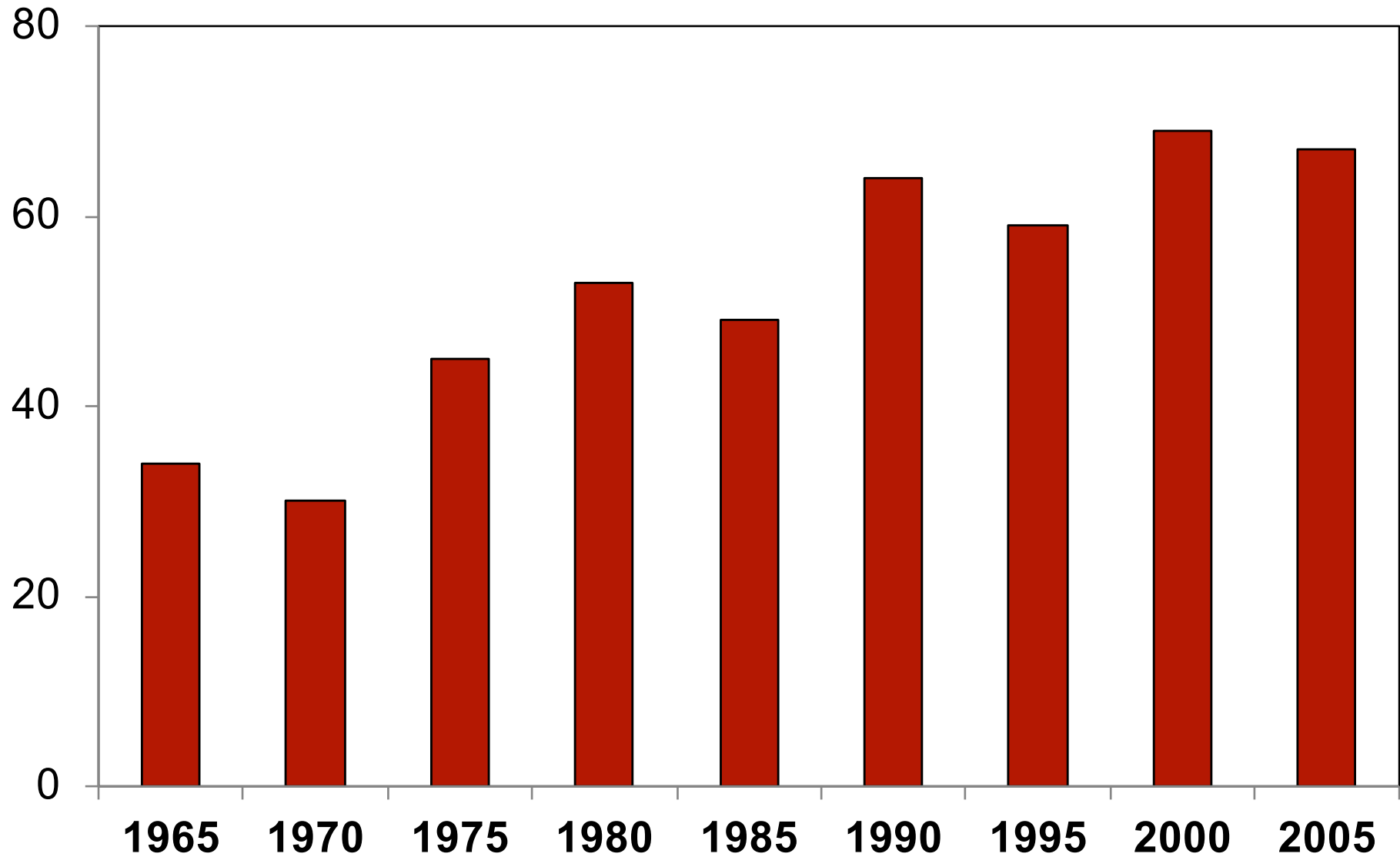
Inzetten op marktwerking vanaf 1990:

- Patiënten worden opgevat als 'klant'
- Zorg gedefinieerd als een 'product'
- Kostenreductie door grootschaligheid
- Competitie zal leiden tot verbetering
- Het maken van winst niet langer taboe

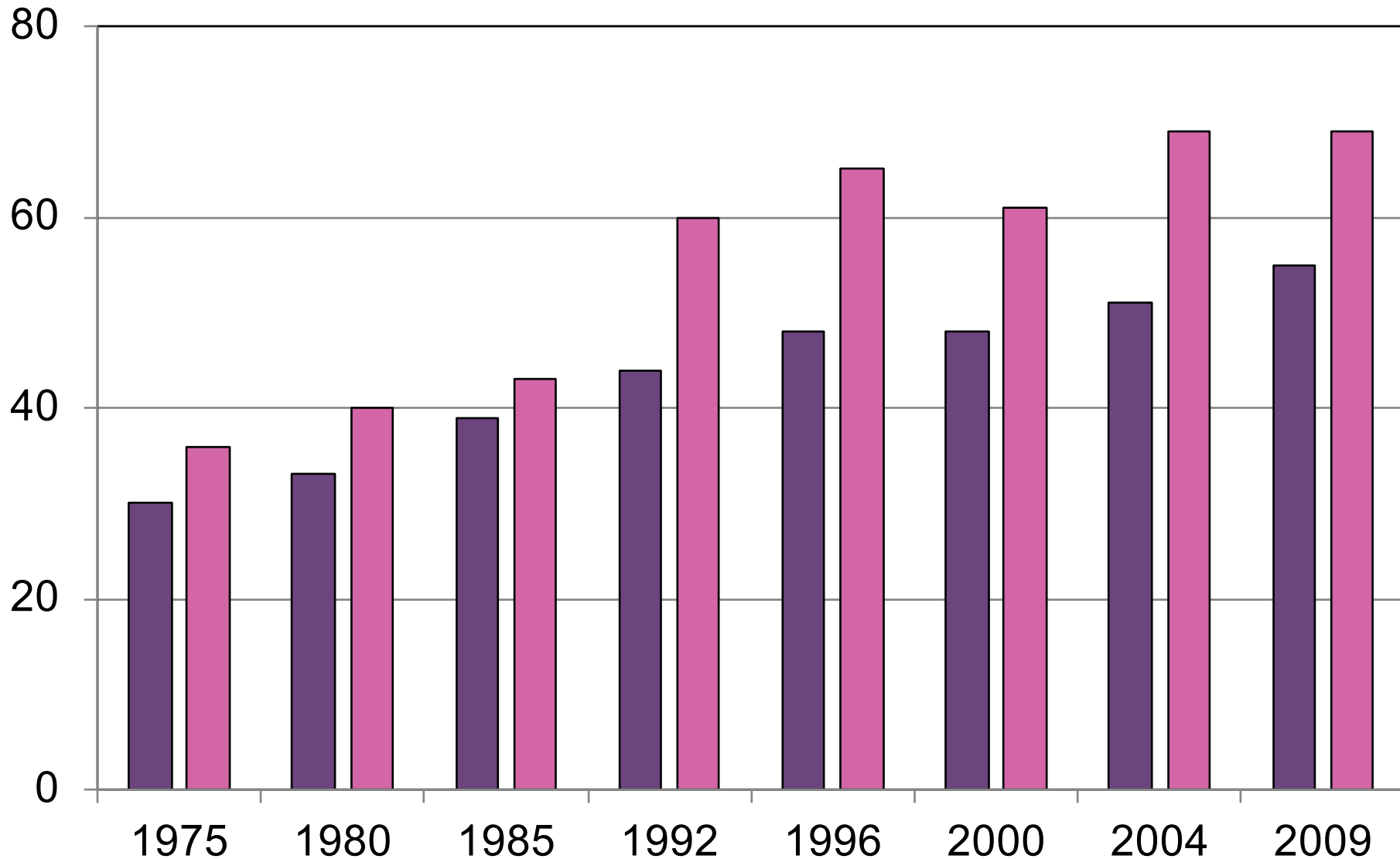
3

Publiek onbehagen
nam
geleidelijk toe

'Nederland gaat achteruit' (percentage eens)

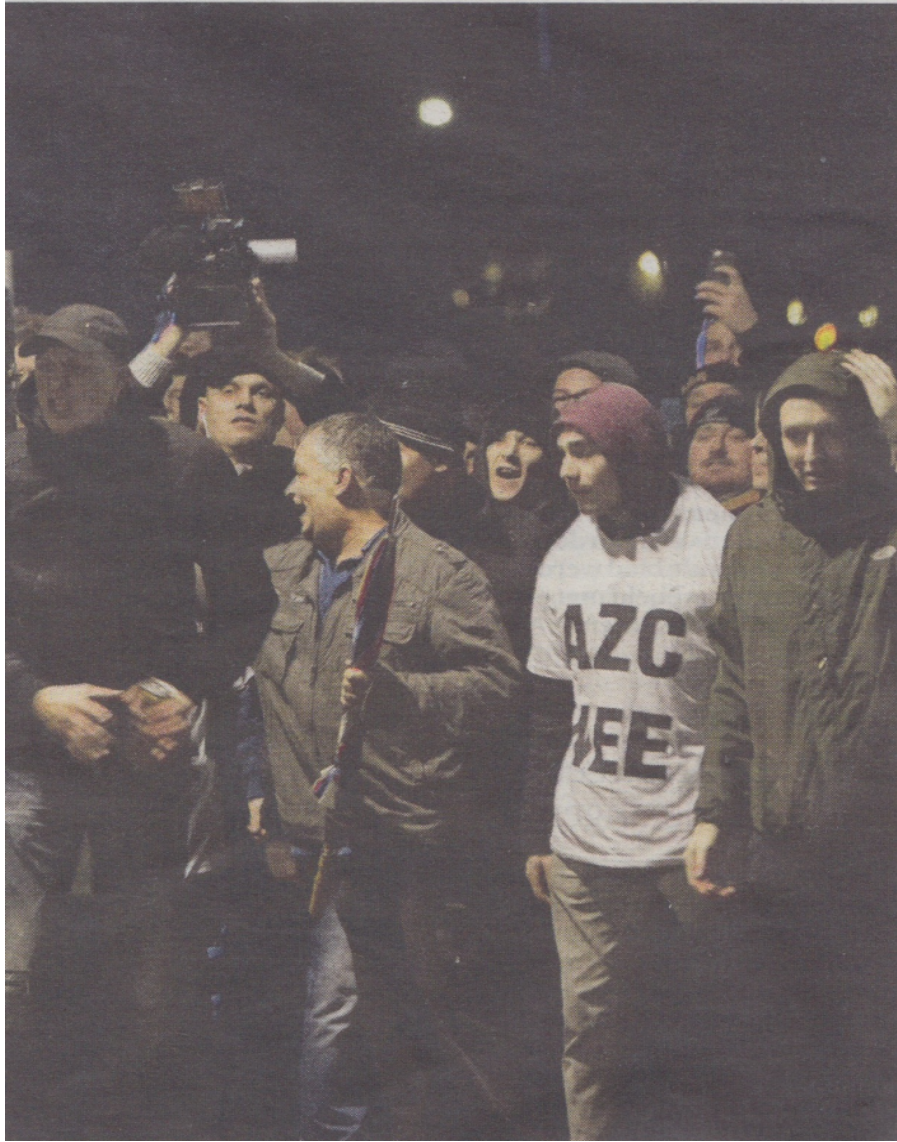

Bereid om zelf te protesteren (donker) of om protest te accepteren (licht)

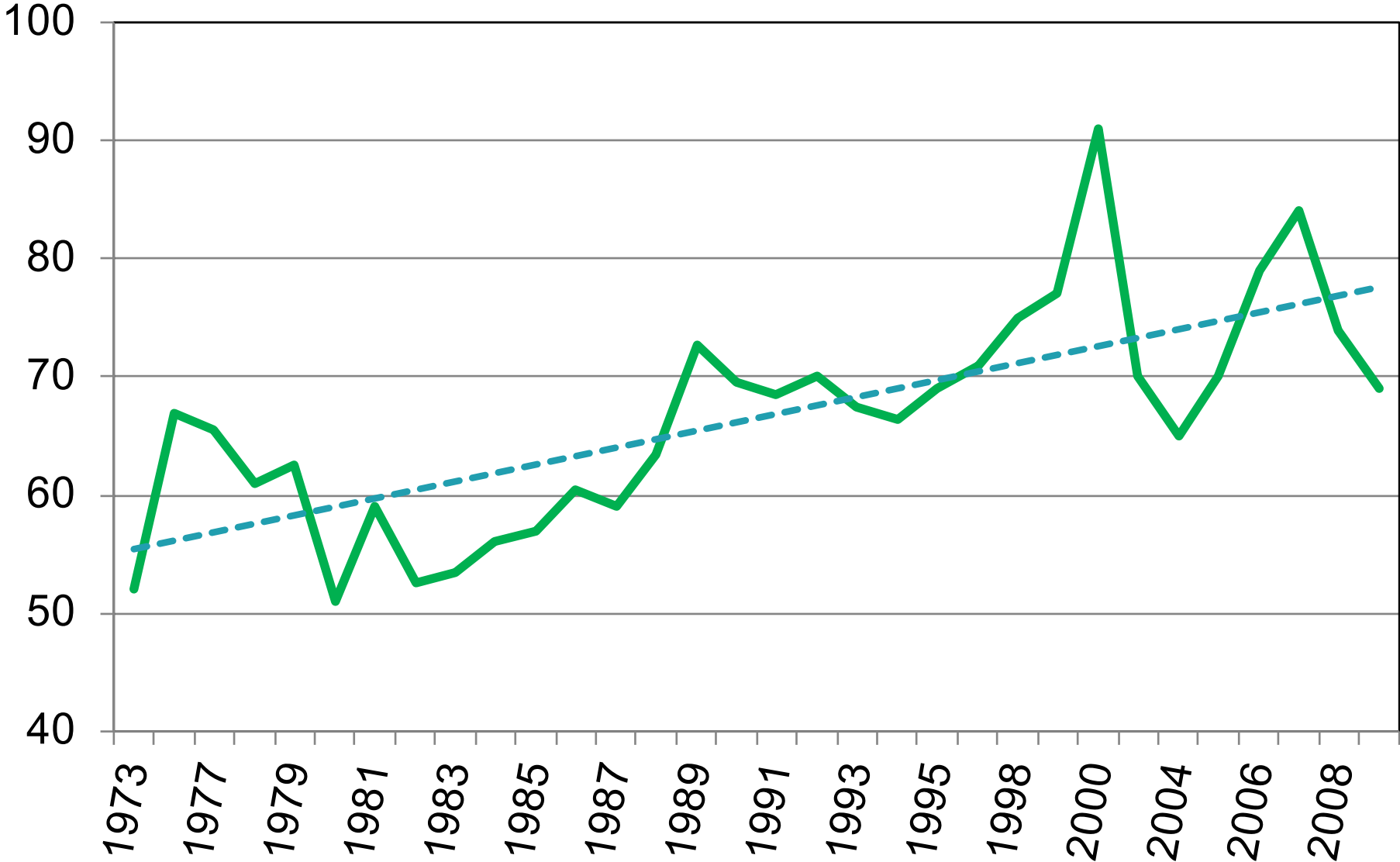

Gemeenteraad
in Geldermalsen
verstoord door
boze burgers

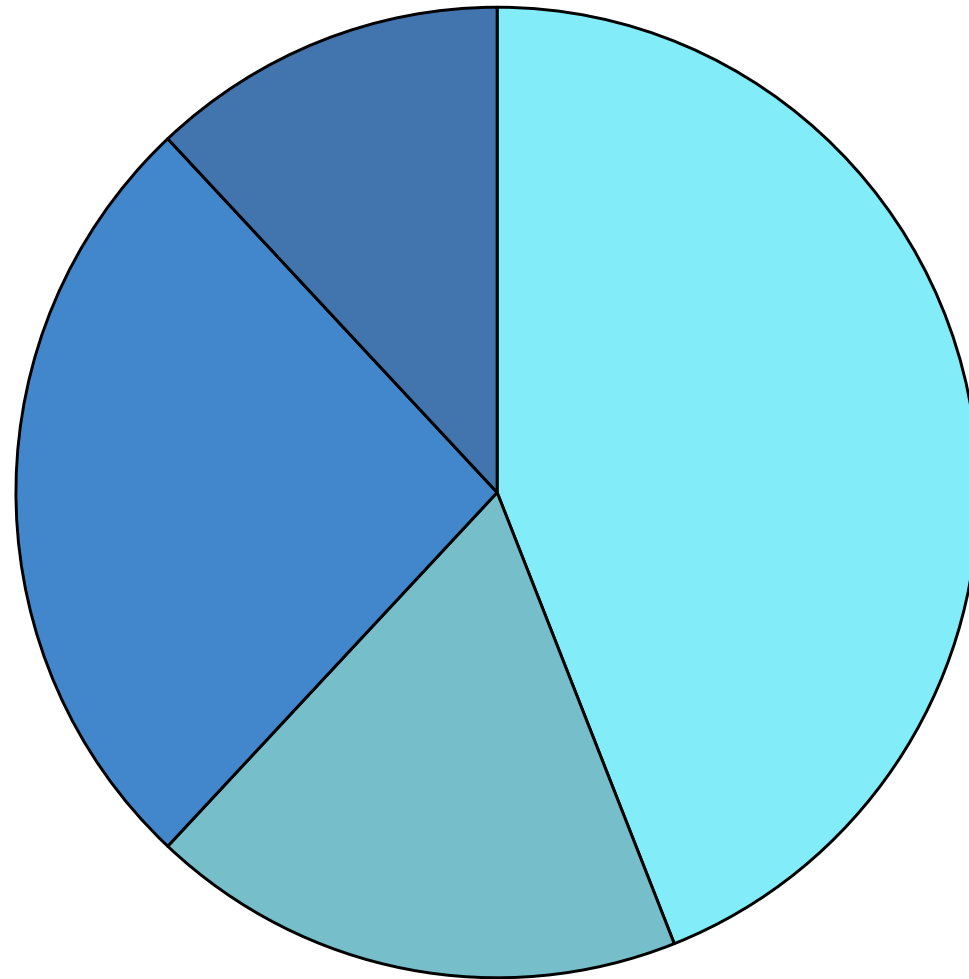
Wel tevreden met democratie in Nederland

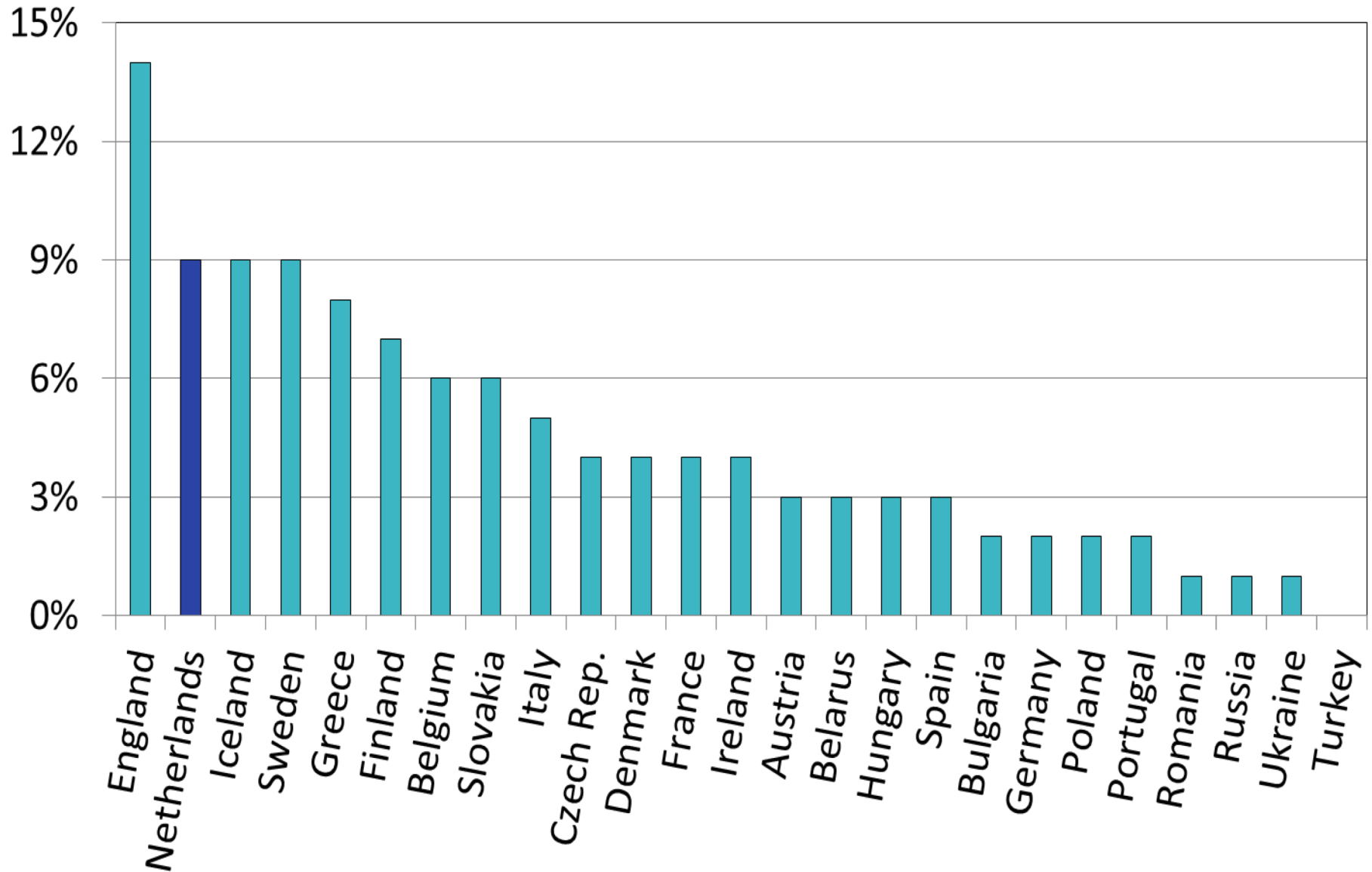
4

Geen gebrek
aan
waarden of idealen

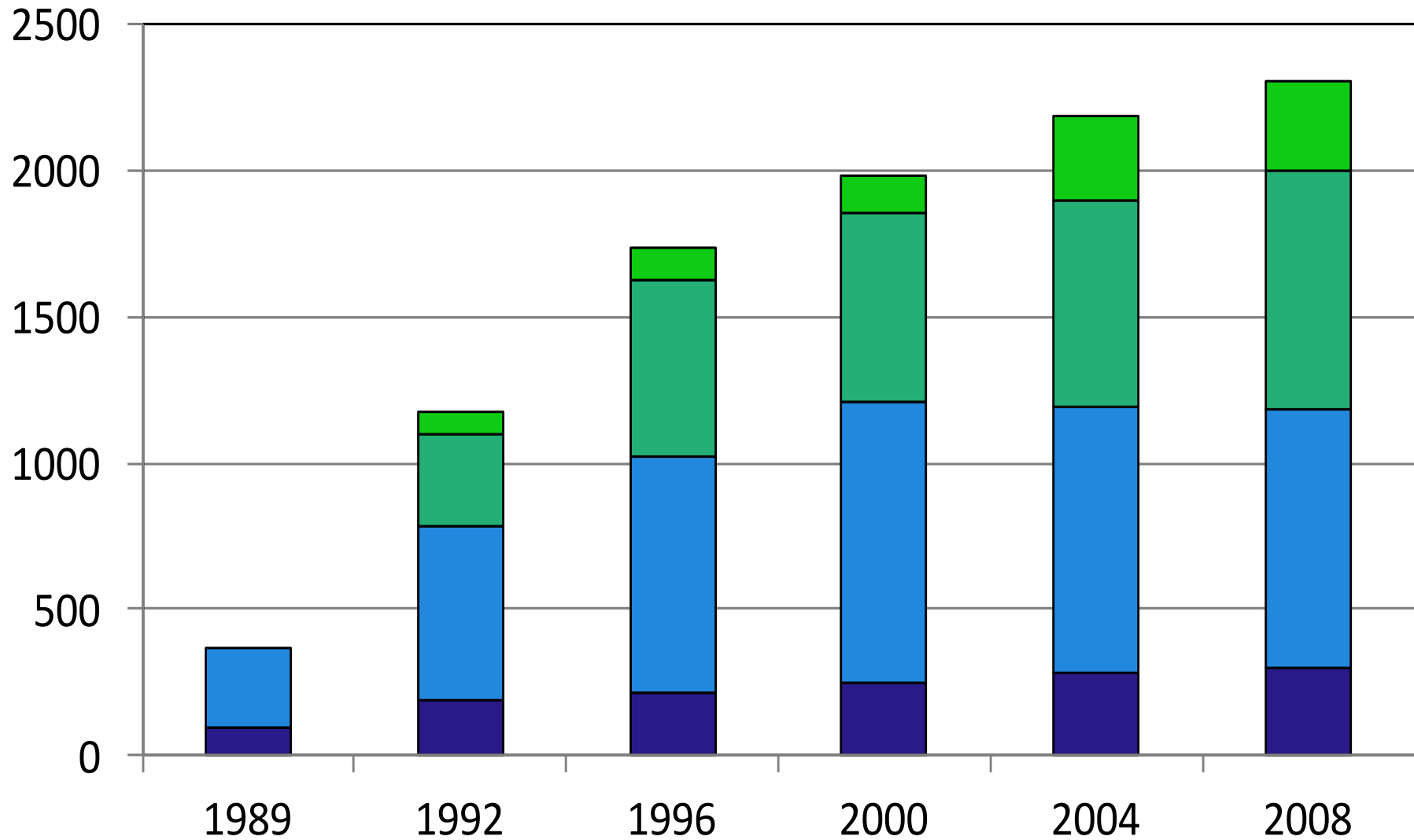
Sociale, sacrale, vitale waarden in Nederland

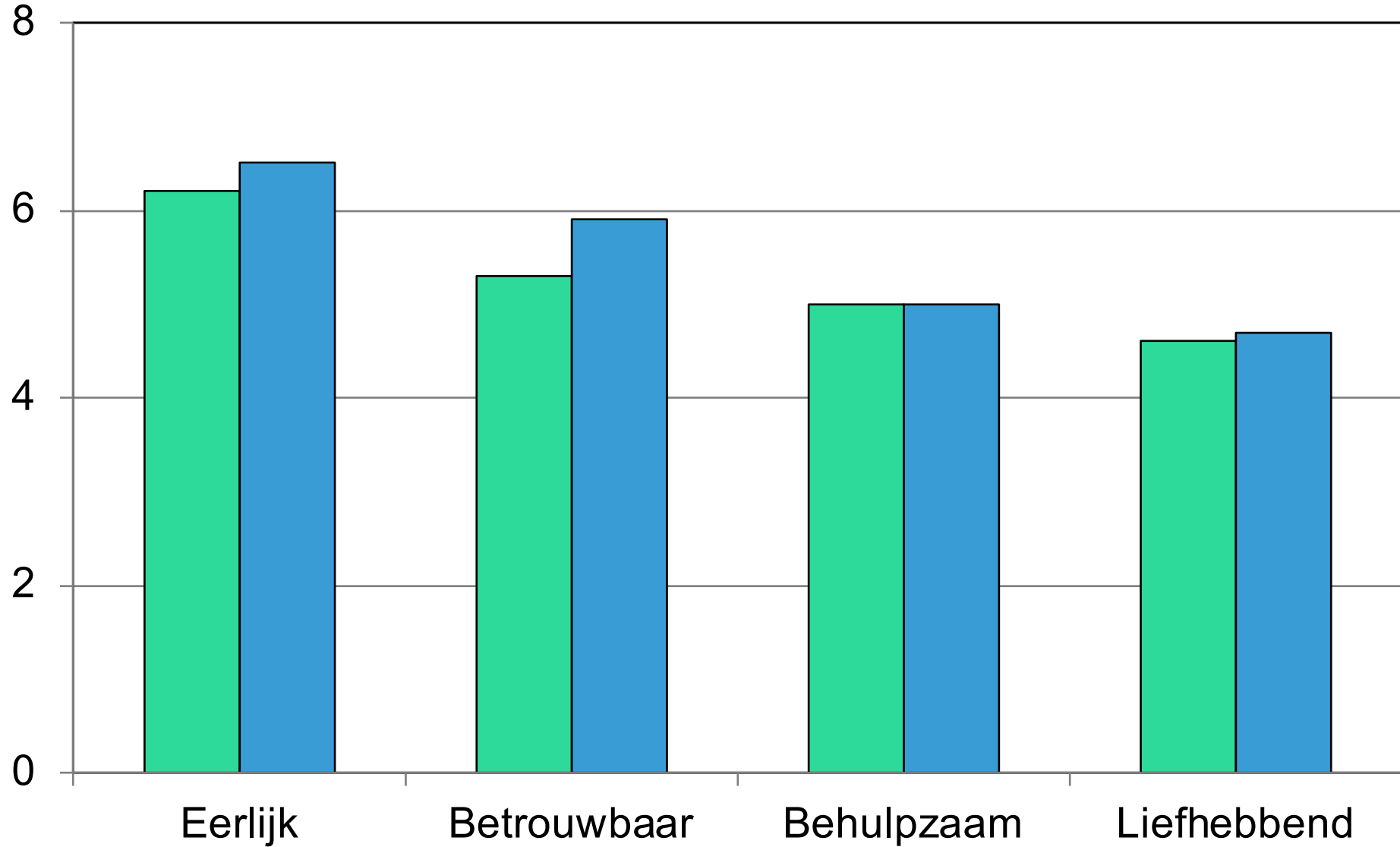
Deelname aan vrijwilligerswerk voor ouderen

Leden (x 1000) natuur- en milieuorganisaties

Voornaamste deugden in Nederland 1969, 2005

5

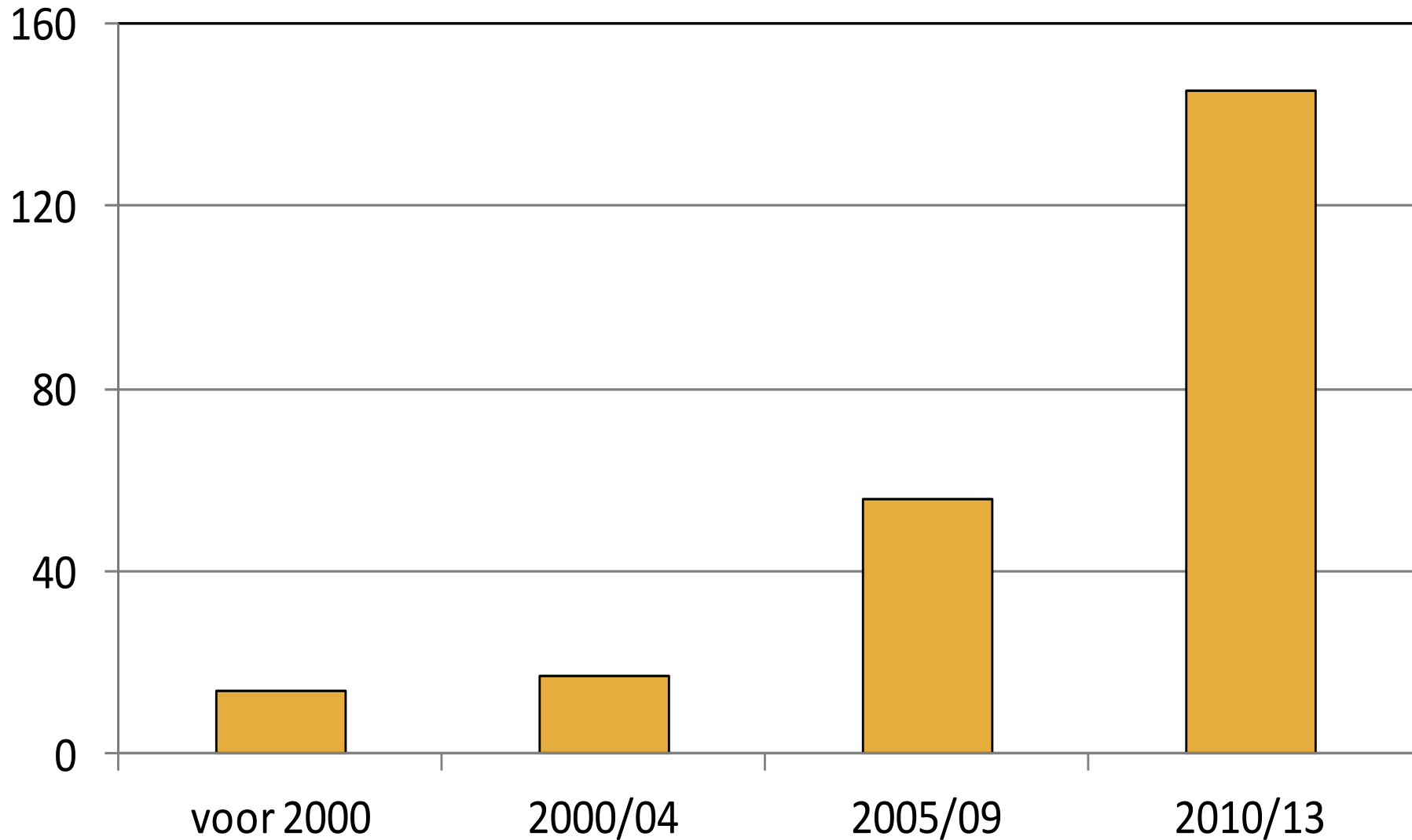
Opvallende bloei
van
maatschappelijk initiatief

*van eerste
overheid naar
eerst de
burger*

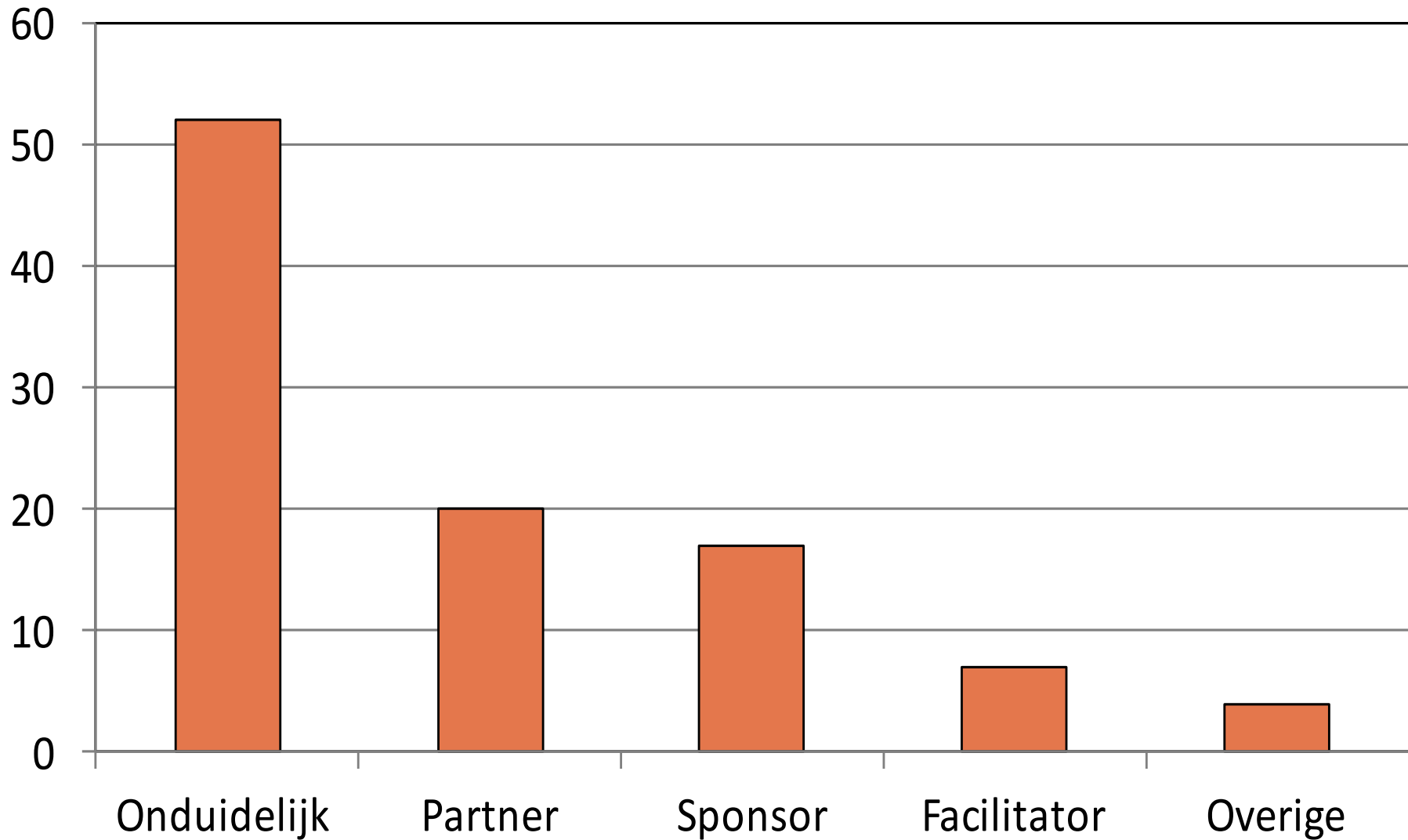

*Over maatschappelijke
initiatieven die de lokale
overheid uitdagen*

Maatschappelijke initiatieven nemen snel toe

Rol van gemeente: onduidelijk en moeizaam

Betekenis van het kleinschalige

Nabijheid heeft meerdere betekenissen:

- Ruimtelijk: korte afstand werkt goed
- Economisch: lage transactiekosten
- Sociaal: verwante smaak of levensstijl
- Mentaal: greep op de eigen omgeving
- Politiek: minder beleid en meer realiteit

6

Nieuwe opgaven
voor
plaatselijke politici

Klassieke inspraak (= participatie 1)

Burgers bewegen zich binnen beleidskader

- Overheid gaat over de besluitvorming
- Deskundigen en ambtenaren cruciaal
- Burgers mogen dan ja of nee zeggen
- Was altijd goed ingebed in Thorbecke
- Staat meent snel dat ze het beter weet

Doe democratie (= participatie 2)

Lokale overheid stelt zich dienend op

- Initiatieven van burgers zijn cruciaal
- Deskundigen zijn vooral adviserend
- Overheid toetst vooral rechtsstatelijk
- Gemeente één van de partijen (Tilburg)
- Een moeizame relatie met Thorbecke

Co-evolutie (= participatie 3)

Kiezers en gekozenen hebben elkaar nodig

- Overheid, ondernemers én deskundigen
- Samen in gesprek om uit te komen bij
- Een algemeen belang als eindresultaat
- Geen vertegenwoordiging maar burgers
- Kan men Thorbecke verder uitbouwen?

Nationale politici bieden nauwelijks steun

